Vücut Dismorf?k Bozukluk Taramas?- Kendini De?erlendirme Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Vücut Dismorf?k Bozukluk Taramas?- Kendini De?erlendirme Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32564

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

Vücut Dismorf?k Bozukluk Taramas?- Kendini De?erlendirme Formu, bireylerin kendi fiziksel görünü?lerine yönelik a??r? me?guliyetlerini ve bu me?guliyetten kaynaklanan s?k?nt? düzeylerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir Psikometrik araçt?r. Bu form, Ay?e Altan taraf?ndan 2001 y?l?nda yap?lan yüksek lisans tezi kapsam?nda, orijinal bir ölçe?in Türkçe'ye **uyarlama** çal??mas? olarak kullan?ma sunulmu?tur. Ölçek, özellikle **vücut imaj?** sorunlar? ya?ayan ve görünü?leriyle ilgili yo?un kayg? duyan popülasyonlarda, örne?in plastik cerrahi hastalar?nda, Vücut Dismorfik Bozukluk (VDB) belirtilerinin taranmas?nda kritik bir role sahiptir. Bu kendini de?erlendirme formu, klinik tan? koymaktan ziyade, yüksek riskli bireyleri h?zl?ca tespit etmeye ve ileri klinik de?erlendirmeye yönlendirmeye olanak tan?r.

Ölçe?in temel amac?, bireyin kusurlu alg?lad??? vücut bölgelerine ne kadar zaman ve enerji harcad???n?, bu alg?lar?n günlük ya?am i?levselli?ini ne ölçüde bozdu?unu ve sosyal kaç?nmaya yol aç?p açmad???n? belirlemektir. Uyarlama çal??mas?, Bo?aziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde gerçekle?tirilmi? olup, çal??man?n hedef kitlesi **vücut imaj? memnuniyetsizli?i**, öz sayg? ve estetik kayg?lar ba?lam?nda incelenmi?tir. Ölçe?in kullan?m?, **ruh sa?l???** profesyonellerine, özellikle de VDB'nin erken te?hisi ve önlenmesi alanlar?nda önemli bir tarama mekanizmas? sunmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Vücut Dismorfik Bozukluk, VDB Tarama, Kendini De?erlendirme Formu, Vücut Alg?s?, Vücut ?maj? Memnuniyetsizli?i, Öz Sayg?, Psikometrik Uyarlama, Plastik Cerrahi Hastalar?.

Yazarlar

Ay?e Altan

Amaç

Vücut Dismorf?k Bozukluk Taramas?- Kendini De?erlendirme Formu'nun birincil amac?, klinik ortamlarda veya ara?t?rmalarda kullan?lan, h?zl? ve etkili bir **tarama arac?** sa?lamakt?r. Ölçek, bireylerin kendi alg?lanan fiziksel kusurlar?na yönelik a??r? ve tak?nt?l? dü?üncelerini, tekrarlay?c? davran??lar?n? (örne?in, aynada kontrol etme, kamuflaj yapma) ve bu dü?üncelerin neden oldu?u belirgin s?k?nt?y? veya i?levsellik bozuklu?unu tespit etmek üzere tasarlanm??t?r. Bu tarama, özellikle estetik kayg?larla plastik cerrahi kliniklerine ba?vuran, ancak altta yatan bir VDB belirtisi ta??yan hastalar?n ay?rt edilmesinde büyük önem ta??maktad?r.

Ölçe?in geli?tirildi?i yüksek lisans tezi ba?lam?nda, amaç, vücut imaj? memnuniyetsizli?inin, **öz sayg?** düzeylerinin ve vücut imaj? alg?s?n?n plastik cerrahi hastalar?ndaki dinamiklerini

ARABPSYCHOLOGY.COM

incelemek ve bu popülasyonda VDB riskini saptamakt?r. Ölçek, yüksek risk alt?ndaki bireylerin saptanarak, cerrahi müdahale öncesinde uygun psikolojik dan??manl?k veya tedaviye yönlendirilmesi ihtiyac?n? ortaya koymaktad?r. Bu sayede, gereksiz veya uygunsuz cerrahi prosedürlerin önüne geçilmesi hedeflenmi?tir.

Yap?

Bu ölçek, temelde **Vücut Dismorfik Bozukluk** (VDB) psikolojik yap?s?n? ölçmektedir. VDB, DSM-5'te Obsesif-Kompulsif ve ?li?kili Bozukluklar kategorisinde yer alan, ki?inin alg?lad??? bir fiziksel kusurla (genellikle ba?kalar? taraf?ndan fark edilmeyen veya çok az görülen) a??r? me?gul olmas?yla karakterize edilen ciddi bir ruh sa?l??? durumudur. Ölçek, bu me?guliyetin üç ana boyutunu yakalamay? hedefler: 1) Görünü?le ilgili **tak?nt?l? dü?ünceler**in s?kl??? ve yo?unlu?u, 2) Görünü?le ilgili kayg?y? azaltmak için yap?lan **tekrarlay?c? ve kompulsif davran??lar** (örne?in, a??r? makyaj yapma, cildi yolma, k?yafet seçimiyle u?ra?ma), ve 3) Bu me?guliyetin yol açt??? **sosyal, mesleki veya di?er önemli i?levsellik alanlar?nda bozulma**.

Uyarlanan form, bireyin kendilik alg?s? ve fiziksel görünü?üne yükledi?i a??r? önem düzeyini de?erlendirir. VDB yap?s?n?n ba?ar?l? bir ?ekilde ölçülebilmesi için, ölçe?in maddelerinin, sadece yüzeysel memnuniyetsizli?i de?il, ayn? zamanda klinik olarak anlaml? düzeydeki **distres** (s?k?nt?) ve i?lev kayb?n? da yans?tmas? gerekmektedir. Bu nedenle, ölçek maddeleri, VDB'nin tan? kriterlerine uygun olarak, günlük ya?am kalitesini olumsuz etkileyen belirti kümelerini hedeflemektedir.

Geçerlik

Orijinal kaynakta ölçe?in geçerlik çal??malar?na dair spesifik istatistiksel veriler sa?lanmam??t?r (-). Ancak bu formun bir **uyarlama ölçe?i** oldu?u göz önüne al?nd???nda, Türk kültürüne ve diline uygunlu?unun sa?lanmas? amac?yla kapsaml? Uyarlama Geçerli?i çal??malar?n?n yap?lm?? olmas? beklenir. Bu çal??malar genellikle dilsel e?de?erli?i (çeviri-geri çeviri), içerik geçerli?ini (maddelerin VDB yap?s?n? ne kadar iyi temsil etti?i) ve yap? geçerli?ini (ölçe?in teorik olarak ölçmesi gereken yap?y? ölçüp ölçmedi?i) içerir.

Yap? geçerli?i ba?lam?nda, Vücut Dismorf?k Bozukluk Taramas?- Kendini De?erlendirme Formu'nun, klinik olarak tan?lanm?? VDB hastalar?n?, sa?l?kl? kontrollerden veya sadece hafif vücut memnuniyetsizli?i olan bireylerden ay?rt etme yetene?i (ayr???m geçerli?i) kritik öneme sahiptir. Ayr?ca, bu ölçe?in puanlar?n?n, di?er ilgili yap?larla (örne?in, obsesif-kompulsif belirtiler, öz sayg? dü?üklü?ü, depresyon) teorik beklentilere uygun yönde korelasyon göstermesi (yak?nsak ve ?raksak geçerlik) de yap? geçerli?inin temel bile?enlerindendir. Altan'?n çal??mas?nda, öz sayg? ve vücut imaj? memnuniyetsizli?i gibi yap?larla ili?kisinin incelenmi? olmas? muhtemeldir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik de?erleri kaynakta belirtilmemi?tir (-). Güvenirlik, ölçe?in tutarl?l?k derecesini ifade eder. Bir tarama arac?n?n güvenilir kabul edilebilmesi için, farkl? zamanlarda veya farkl? madde gruplar?nda benzer sonuçlar vermesi gerekir. Bu ba?lamda, uyarlama çal??mas?nda genellikle iki temel güvenirlik türü incelenir: **?ç Tutarl?l?k** ve **Test-Tekrar Test Güvenirli?i**.

?ç tutarl?l?k, ölçekteki tüm maddelerin ayn? psikolojik yap?y? (VDB) ne kadar iyi ölçtü?ünü gösterir. Cronbach Alfa katsay?s?, bu tutarl?l??? ölçmek için en s?k kullan?lan istatistiktir. Yüksek bir Cronbach Alfa de?eri (genellikle 0.70 ve üzeri), ölçek maddelerinin homojen oldu?unu ve tutarl? bir ?ekilde VDB belirtilerini yans?tt???n? gösterir. Test-tekrar test güvenirli?i ise, zaman içinde VDB belirtileri de?i?meyen bireylerin, ölçe?i farkl? zamanlarda uygulad?klar?nda benzer puanlar al?p almad???n? kontrol eder. Bu güvenirlik türü, ölçe?in zamana kar?? istikrar?n? kan?tlar.

Faktör Analizi

Uyarlama sürecinin ayr?lmaz bir parças? olan Faktör Analizi sonuçlar? kaynakta aç?kça belirtilmemi?tir. Ancak, uyarlama çal??malar?nda, orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n (yani, hangi maddelerin hangi alt boyutlar? olu?turdu?u) Türk popülasyonunda da korunup korunmad???n? belirlemek esast?r. Bu analiz, ya **Aç?mlay?c? Faktör Analizi** (AFA) ya da **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA) yoluyla gerçekle?tirilir.

E?er Vücut Dismorf?k Bozukluk Taramas?- Kendini De?erlendirme Formu'nun orijinal versiyonu çok faktörlü bir yap?ya sahipse (örne?in, me?guliyet, kaç?nma ve kompulsiyon alt boyutlar?), DFA kullan?larak bu faktör yap?s?n?n Türk verilerinde de uygunluk gösterip göstermedi?i s?nanmal?d?r. AFA ise, ölçe?in yeni kültürde beklenmedik alt boyutlara ayr?l?p ayr?lmad???n? veya baz? maddelerin kültürel farkl?l?klar nedeniyle farkl? faktörlere yüklenip yüklenmedi?ini ke?fetmek için kullan?labilir. Ba?ar?l? bir faktör yap?s?, ölçe?in yap? geçerli?inin güçlü bir kan?t?d?r ve VDB yap?s?n?n kültürel ba?lamda do?ru bir ?ekilde temsil edildi?ini gösterir.

Araç

Test Tipi:

Uyarlama (Adaptation)

Format:

Kendini De?erlendirme Formu (Self-Report Questionnaire)

ARABPSYCHOLOGY.COM

Mevcut Dil:

Türkçe

Popülasyon Grubu:

Klinik ve Klinik D??? Popülasyonlar, özellikle **vücut imaj?** kayg?lar? olan yeti?kinler (Orijinal çal??mada plastik cerrahi hastalar?).

Ya? Grubu:

Yeti?kinler (18 ya? ve üzeri).

Popülasyon Detaylar?:

Ölçek, Ay?e Altan'?n yüksek lisans tezi kapsam?nda, özellikle estetik cerrahi dü?ünen veya geçirmi? olan bireylerde **vücut alg?s?** ve öz sayg? aras?ndaki ili?kiyi incelemek amac?yla kullan?lm??t?r. Bu nedenle, ölçe?in psikometrik özellikleri ba?lang?çta bu spesifik klinik kayg?ya sahip popülasyonda test edilmi?tir.

Test Metodolojisi:

Maddeler, bireyin VDB belirtilerinin ?iddetini ve s?kl???n? yans?tan bir derecelendirme sistemi üzerinden yan?tlanmaktad?r. Derecelendirme sistemi bilgisi kaynakta mevcut olmasa da, bu tür tarama ölçekleri genellikle Likert tipi (örne?in, 0=Hiçbir zaman, 4=Hemen hemen her zaman) veya evet/hay?r format?nda kullan?lmaktad?r. Yüksek puanlar, VDB belirtilerinin daha yüksek ?iddette oldu?unu ve ileri klinik de?erlendirme gerektirdi?ini i?aret eder.

Anahtar Kelimeler

VDB Tarama, Psikometrik Ölçek, Vücut ?maj?, Faktör Analizi, Uyarlama Geçerli?i, Güvenirlik, Öz De?er.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?:

2001 (Uyarlama çal??mas?n?n tamamland??? y?l).

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler ve Ücret:

Ölçek, bir akademik tez çal??mas? kapsam?nda geli?tirildi?i için, kullan?m izinleri ve telif haklar? konusunda öncelikle sorumlu yazar Ay?e Altan ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Akademik veya klinik amaçl? kullan?mlar için izin prosedürleri yazara ba?l?d?r.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?:

Veri mevcut de?ildir.

Ba?l?l?k E-posta Adresleri:

aysealtan@gmail.com

Yaz??ma Adresi:

Ay?e Altan (Yüksek Lisans Tezi, Bo?aziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ?stanbul, 2001).

Kaynaklar

Altan, A. (2001). *Body image dissatisfaction, self-esteem and bady image in plastik surgery patients* (Master's thesis). Bo?aziçi University Institute of Social Science, ?stanbul.

Vücut Dismorf?k Bozukluk Taramas?- Kendini De?erlendirme Formu Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Orijinal kaynakta ölçek maddeleri sa?lanmam??t?r. Ölçek maddelerine ula?mak için Ay?e Altan'?n 2001 tarihli yüksek lisans tezine ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM